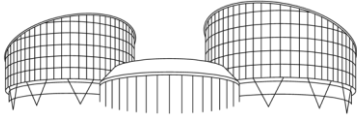

- © [Institutul European din România](#) - Această traducere nu obligă Curtea.
© European Institute of Romania - This translation does not bind the Court.
© Institut européen de Roumanie - Cette traduction ne lie pas la Cour.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Press Unit
Unité de la Presse

Fișă tematică – Dreptul la alegeri libere

octombrie 2016

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Dreptul de vot

Art. 3 (dreptul la alegeri libere) **din Protocolul nr. 1** la [Convenția europeană a drepturilor omului](#):

„Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

Conform art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, cetățenilor Europei le sunt garantate alegeri libere și democratice.

Deși este limitată la domeniul alegerii „legislativului” și nu oferă un drept nelimitat, protecția europeană a dreptului la alegeri libere are o mare însemnătate. „Conform preambulului la Convenție, drepturile omului și libertățile fundamentale sunt cel mai bine menținute de către «democrația politică efectivă». Deoarece consacră un principiu caracteristic democrației, art. 3 din Protocolul nr. 1 este, prin urmare, de primă importanță în sistemul Convenției.” ([Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei](#), hotărâre din 2 martie 1987, pct. 47).

Curtea face o distincție între drepturile electorale „active” și cele „pasive”, respectiv între dreptul de a participa la alegeri ca votant și dreptul de a fi candidat. Aceste drepturi electorale „pasive” beneficiază de un grad mai redus de protecție decât drepturile „active”.

Privarea de drepturile electorale ca parte a cercetării penale

[Labita împotriva Italiei](#)

6 aprilie 2000 (Marea Cameră)

Reclamantul a fost arestat, în aprilie 1992, fiind acuzat că este membru al Mafiei, în urma afirmațiilor necoroborate ale unui fost mafiot care a decis să coopereze cu autoritățile. A fost ținut în detenție timp de aproximativ 2 ani și 7 luni. După ce a fost achitat, i-au fost impuse măsuri preventive și a fost lipsit de dreptul de vot. S-a plâns, printre altele, de pierderea dreptului de vot în urma impunerii măsurilor preventive.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție. A reținut, în special, că, fiind o persoană aflată în supravegherea specială a poliției pentru că era suspectat că aparținea Mafiei, reclamantul și-a pierdut din oficiu drepturile civice și a fost șters din registrul electoral. Curtea nu a pus la îndoială faptul că suspendarea temporară a dreptului de vot al persoanelor împotriva cărora exista proba apartenenței la Mafie urmărea un scop legitim. A observat totuși că, deși măsura specială de supraveghere a reclamantului de către poliție a fost impusă, în cauza de față, în timpul procesului, aceasta nu a fost aplicată până la încheierea procesului și la achitarea reclamantului pe motivul că „acesta nu comisese infracțiunea”, probele serioase ale vinovăției reclamantului fiind respinse în cursul procesului. La momentul în care numele său a fost șters din registrul electoral, nu au existat probe concrete pe care să se întemeieze bănuiala că reclamantul făcea parte din Mafie. Curtea nu a putut considera măsura ca fiind proporțională.

Vito Sante Santoro împotriva Italiei

1 iulie 2004

În 1994, instanța de fond a dispus ca reclamantul să fie plasat sub supravegherea poliției și supus unor măsuri preventive timp de un an. Instanța a constatat că au fost formulate numeroase plângeri penale împotriva reclamantului. Între 10 ianuarie 1995 și 28 iulie 1995, reclamantul a fost șters din registrul electoral ca urmare a măsurilor speciale și, în decembrie 1995, a fost șters pentru încă un an în vederea unei decizii a poliției de prelungire a supravegherii speciale. În decembrie 1996, Curtea de Casație a hotărât că ordinul de supraveghere specială a reclamantului nu se mai aplica din mai 1995, la un an de la notificare. Ca urmare a măsurilor speciale, reclamantul a fost împiedicat să voteze în alegerile pentru consiliul regional (*Consiglio Regionale*) din aprilie 1995 și în alegerile legislative din aprilie 1996. **Curtea a hotărât că a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție.** A reținut, în special, că trecuseră mai mult de 9 luni de la data la care ordonanța de impunere a măsurilor preventive a fost transmisă prefectului și data la care reclamantul a fost privat de drepturile civice. În opinia Curții, o astfel de întârziere era excesivă. Dacă privarea de drepturi civice s-ar fi aplicat la timpul potrivit și pentru perioada legală de un an, măsura respectivă ar fi încetat înainte de alegerile regionale și cu mult înainte de alegerile parlamentare.

Imposibilitatea pentru anumite grupuri sau persoane de a vota la alegerile parlamentare

Aziz împotriva Ciprului

22 iunie 2004

Reclamantul s-a plâns că nu i s-a permis înscrierea pe lista electorală pentru a vota în alegerile parlamentare din 27 mai 2001, pentru că era membru al comunității turco-cipriote. Cererea i-a fost respinsă pe motiv că, în temeiul art. 63 din Constituție, membrii comunității turco-cipriote nu pot fi înscriși pe lista electorală greco-cipriotă.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție. A considerat că, date fiind situația anormală existentă în Cipru din 1963 și vidul legislativ, reclamantul, în calitate de membru al comunității turco-cipriote din Republica Cipru, a fost complet lipsit de orice posibilitate de a-și exprima opinia în alegerea membrilor Camerei Reprezentanților. Esența dreptului de vot al reclamantului a fost astfel afectată. Curtea a hotărât, de asemenea, că a fost **încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 3 din Protocolul nr. 1**, constatând o inegalitate de tratament evidentă în exercitarea dreptului în cauză, între membrii comunității turco-cipriote și cei ai comunității greco-cipriote. În acest sens, Curtea a reiterat faptul că statele au o mare libertate de a stabili reguli pentru alegerile parlamentare, însă aceste reguli trebuie justificate rezonabil și obiectiv. Diferența de tratament de care s-a plâns reclamantul, rezultând din faptul că acesta era un turc cipriot, nu putea fi justificată rezonabil și obiectiv,, în special, în lumina faptului că turcii ciprioti aflați în situația reclamantului fuseseră împiedicați să voteze în orice alegeri parlamentare.

Pierderea drepturilor de vot în cazul plasării sub tutelă

Alajos Kiss împotriva Ungariei

20 mai 2010

Reclamantul și-a pierdut dreptul de vot, fiind plasat sub tutelă din motive psihiatrice. Constituția Ungariei prevede o restrângere automată și generală a dreptului de vot al persoanelor plasate sub tutelă.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție. După ce a acceptat că retragerea dreptului de vot a urmărit un obiectiv legitim, și anume asigurarea că numai cetățenii capabili să evalueze consecințele propriilor decizii pot participa la treburile publice, Curtea a subliniat că nu putea accepta o interzicere totală a dreptului de vot care să afecteze toate persoanele aflate sub tutelă, indiferent de starea facultăților mentale ale acestora.

A se vedea, de asemenea: [Gajcsi împotriva Ungariei](#), hotărârea din 23 septembrie 2014; [Harmati împotriva Ungariei](#), hotărârea din 21 octombrie 2004.

Interdicția de a vota a deținuților

A se vedea fișa tematică [„Dreptul de vot al deținuților”](#).

Restrângeri ale drepturilor de vot în baza criteriului de rezidență și exercitarea dreptului de vot pentru cetățenii nerezidenți

[Py împotriva Franței](#)

11 ianuarie 2005

Reclamantului din această cauză, resortisant francez din Franța continentală, i-a fost refuzat dreptul de a vota la alegerile pentru Congresul din Noua Caledonie pentru motivul că nu putea dovedi cel puțin 10 ani de rezidență în acest teritoriu.

Curtea a constatat **neîncălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție**. A reținut, în special, că, potrivit guvernului francez, motivul pentru a introduce o condiție privind reședința a fost să se asigure că voința persoanelor „interesate” va fi reflectată de consultări și că rezultatul nu va fi modificat printr-un vot masiv exprimat de cei recent sosiți pe teritoriu și care nu au avut legături solide cu acesta. În plus, restrângerea dreptului de vot era o consecință directă și necesară a stabilirii cetățeniei caledoniene. Era posibil ca reclamantul să fi stabilit legături cu Noua Caledonie, însă legea nu putea lua în considerare fiecare caz individual. Prin urmare, condiția reședinței era justificată și urmarea un scop legitim. Istoria și statutul Noii Caledonii – o fază de tranziție înainte dobândirea suveranității depline și parte a unui proces de autodeterminare – erau de așa natură încât pot să fie considerate „cerințe locale” care garantează o restricție la fel de importantă ca și cerința rezidenței de 10 ani, o condiție care a fost, de asemenea, un instrument în alinarea conflictului sângeros.

[Sitaropoulos și Giakoumopoulos împotriva Greciei](#)

15 martie 2012 (Marea Cameră)

Reclamanții s-au plâns că, în lipsa unei reglementări asupra acestui punct, nu-și puteau exercita dreptul de vot în țara în care trăiau ca expatriați (Franța), deși chiar Constituția țării lor de origine (Grecia) prevedea această posibilitate.

Curtea a constatat **neîncălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție**, întrucât perturbarea vieții financiare, de familie și profesionale a reclamanților care ar fi fost provocată dacă aceștia ar fi trebuit să călătorească în Grecia nu ar fi fost atât de disproporționată încât să compromită principiul dreptului lor de vot. Curtea a reținut, în special, că nici dreptul relevant internațional și regional, nici variatele practici ale statelor membre în această sferă nu au dezvăluit o obligație sau un consens care ar cere statelor să ia măsuri pentru exercitarea dreptului de vot de către cetățenii care locuiesc în străinătate.

[Shindler împotriva Regatului Unit](#)

7 mai 2013

Această cauză se referea la întrebarea dacă dreptul de vot al unui resortisant britanic care nu are reședința în Regatul Unit din 1982 a fost încălcat de legi electorale care îi împiedică să voteze pe cei care locuiesc în afara Regatului Unit de mai mult de 15 ani.

Curtea a constatat **neîncălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție**. Ținând seama de spațiul de manevră („marjă de apreciere”) care trebuie lăsat Guvernului Regatului Unit în reglementarea alegerilor sale parlamentare, a constatat că legea electorală respectivă nu a mers prea departe în limitarea dreptului la alegeri libere al reclamantului. În această cauză, Curtea a constatat că exista o creștere a nivelului de conștientizare la nivel european a problemelor reprezentate de migrație în ceea ce privește participarea politică în țările de origine și de reședință. Cu toate acestea, niciunul dintre materialele examinate nu a constituit un temei pentru a concluziona că, în conformitate cu legislația în vigoare, statele aveau obligația de a acorda nerezidenților acces nelimitat la acest drept. Deși exista o tendință clară, în dreptul și în practica statelor membre, de a permite nerezidenților să

voteze, iar o majoritate semnificativă de state erau în favoarea unui drept de acces nerestricționat, acest lucru nu era suficient pentru a stabili existența unei abordări comune sau a unui consens comun în favoarea drepturilor de vot nelimitate pentru nerezidenți.

Oran împotriva Turciei

8 aprilie 2014

Această cauză a vizat o plângere depusă de un lector universitar care s-a prezentat drept candidat independent neafiliat la un partid în alegerile parlamentare. S-a plâns, în special, de faptul că cetățenii turci care au trăit în străinătate mai mult de 6 luni nu puteau vota decât pentru listele prezentate de partidele politice și nu pentru candidații independenți ca el însuși, în secțiile de votare organizate la punctele vamale.

Curtea a constatat **neîncălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție **considerat separat sau coroborat cu art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție în ceea ce privește imposibilitatea ca votanții nerezidenți să voteze pentru candidați independenți neafiliați la un partid în secțiile de votare organizate la punctele vamale, constatând că măsurile electorale aplicate de autoritățile turce pe durata alegerilor parlamentare nu au afectat principiul dreptului la libera exprimare a opiniei poporului sau dreptul reclamantului de a candida la alegeri. Curtea a remarcat, în special, că practica internă a părților contractante nu era deloc uniformă în ceea ce privește drepturile de vot pentru resortisanții expatriați și exercitarea acestor drepturi. În general, art. 3 din Protocolul nr. 1 nu impune părților contractante să le permită cetățenilor care trăiesc în străinătate să-și exercite dreptul de vot. Mai mult, din activitatea Comisiei de la Veneția rezultă că refuzul de a acorda dreptul de vot cetățenilor care locuiesc în străinătate sau limitarea acestui drept nu constituie o restrângere a principiului votului universal. Era necesar echilibrul dintre diferitele interese în joc, cum ar fi alegerea făcută de un stat de a permite cetățenilor expatriați să-și exercite dreptul de vot, considerentele practice și de securitate legate de exercitarea acestui drept și mijloacele tehnice de realizare.

Riza și alții împotriva Bulgariei

13 octombrie 2015

Reclamanții erau un partid politic bulgar, un membru al acestui partid și alți 101 resortisanți bulgari de origine turcă și/sau de religie musulmană care își exercitaseră dreptul de vot în secții de votare din Turcia, unde rezultatele alegerilor generale din Bulgaria din iulie 2009 au fost ulterior anulate prin hotărârea Curții Constituționale. Cei 101 reclamanți au susținut că anularea buletinelor lor de vot a constituit o încălcare a drepturilor lor electorale active.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție cu privire la dreptul de vot al celor 101 reclamanți, constatând că, în perspectiva lacunelor din dreptul intern și a lipsei oricărei posibilități de a organiza noi alegeri, hotărârea atacată a Curții Constituționale, care se baza pe argumente pur formale, a provocat o încălcare nejustificată a drepturilor lor de a participa la alegerile legislative în calitate de votanți. Curtea a precizat, în special, că nu ignora faptul că organizarea de noi alegeri într-o altă țară suverană, chiar și într-un număr limitat de secții de votare, ar putea întâmpina piedici diplomatice sau organizatorice majore și ar presupune costuri suplimentare. Cu toate acestea, a constatat că organizarea de noi alegeri, într-o secție de votare unde existaseră abateri grave în procesul de votare din partea comisiei electorale în ziua alegerilor, ar pune în acord scopul legitim urmărit prin anularea rezultatelor alegerilor, și anume menținerea legalității procesului electoral, cu drepturile votanților și ale candidaților care participă la alegerile parlamentare.

Suspendarea drepturilor electorale pe perioada procedurii falimentului

Albanese împotriva Italiei

23 martie 2006

Printr-o hotărâre depusă la grefă în iunie 1998, reclamantul și cele trei societăți în care era asociat erau declarați insolvabili; în consecință, numele reclamantului a fost înscris în registrul debitorilor. Procedura complexă a falimentului care a urmat a durat până în

octombrie 2004. În conformitate cu legislația italiană în vigoare la data faptelor, declarația de faliment personal implica anumite consecințe pentru persoana implicată, în special suspendarea exercitării drepturilor sale electorale pe durata procedurii falimentului, în limita a 5 ani de la data declarării insolvenței. Reclamantul s-a plâns, printre altele, de pierderea dreptului de vot ca urmare a falimentului.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție. A reținut că suspendarea drepturilor electorale ale reclamantului pe durata procedurii falimentului a constituit o ingerință clară în exercitarea drepturilor sale în temeiul art. 3 din Protocolul nr. 1. Această ingerință a fost prevăzută de lege. Cu toate acestea, măsura nu a servit alt scop decât acela de a considera persoanele care erau declarate în stare de insolvență mai puțin importante, acordându-le pur și simplu un blam pentru că erau declarate ca atare indiferent de vinovăția acestora. Prin urmare, nu urmărea un scop legitim. În plus, Curtea a subliniat că, departe de a fi un privilegiu, votul era un drept protejat de Convenție.

A se vedea, de asemenea, printre altele: [Campagnano împotriva Italiei](#) și [Vitiello împotriva Italiei](#), hotărâri din 23 martie 2006; [Bova împotriva Italiei](#) și [Pantuso împotriva Italiei](#), hotărâri din 24 mai 2006; [Chiumiento împotriva Italiei](#), [La Frazia împotriva Italiei](#), și [Vertucci împotriva Italiei](#), hotărâri din 29 iunie 2006; [Vincenzo Taiani împotriva Italiei](#), hotărâre din 13 iulie 2006; [Taiani împotriva Italiei](#), hotărâre din 20 iulie 2006; [La Fazia împotriva Italiei](#), hotărâre din 16 octombrie 2007.

Informații suplimentare

A se vedea, în special:

- [Ghid privind art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului – Dreptul la alegeri libere](#), Jurisconsultul Curții Europene a Drepturilor Omului, mai 2016.

Contact presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08